

Sevgide mânâ-yı harfî ölçüsü

Nuri Kapısız: “Ulemayı mânâ-yı ismî ile sevmenin zararları nelerdir?”

GRAMERDEN TEVHİDE

Mânâ-yı ismî ile mânâ-yı harfî, Arapça Nahiv ilminde, yani Arapça gramerinde iki önemli kavramdır.

Bediüzzaman bu gramer kavramlarını birer tevhid kavramı hâline getirmiş, kâinatı Allah hesabına konuşturmuştur.

Nahiv ilminde ismin tanımı şöyle yapılmıştır: “Manası kendisini gösteren şey.” Harfin tanımı da şöyledir: “Manası başkasını gösteren şey.”

Yani gramerde harf isme hizmet ediyor. Yani harf isim için vardır. İsim ise kendisini gösteriyor. Yani isim kendisi için vardır. Meselâ Ali ismi Ali’yi gösteriyor. Fakat Ali isminde bulunan üç harfin her üçü de kendisi için değil, “Ali” ismi için vardılar.

AYNA MİSÂLİ

Bediüzzaman bu kavramları ayna misâli ile açıklıyor.

Aynaya camı görmek için bakarsan camı görürsün. Aynada kendini, dolayısıyla görürsün. Aynaya ayna için bakmak mânâ-yı ismi ile bakmaktır. Başkası için bakmak ise mânâ-yı harfî bakışıdır. Ayna kendi başına bir değer ifade etmez.

Aynaya kendi güzel simanı görmek için bakarsan, ayna seni gösterir. Mana-yı harfî bakışı budur. Aynaya değer katan bakış bu bakıştır.

Bediüzzaman bu misâli verdikten sonra, kâinatın, bütün zerrelere kadar harflerden ibaret olduğunu ve Allah’ın isim ve sıfatlarını gösteren birer ayna olduğunu; fakat ruhsuz felsefenin kâinata kâinat için (mana-yı ismî ile) bakarak tabiat bataklığına saplandığını bildiriyor.¹

Keza Bediüzzaman, Mektubat’ında diyor ki:

“Her şey, mana-yı ismiyle ve kendine bakan vecihte hiçtir; kendi zatında müstakil ve bizatihî sabit bir vücudu yok. Ve yalnız kendi başıyla kaim bir hakikati yok. Fakat

Cenâb-ı Hakk'a bakan vecihte ise, yani mânâ-yı harfiyle olsa, hiç değil. Çünkü onda cilvesi görünen esma-i bâkiye var. Mâdum değil; çünkü sermedî bir vücudun gölgesini taşıyor. Hakikati vardır, sabittir, hem yüksektir. Çünkü mazhar olduğu bakî bir ismin sabit bir nevî gölgesidir.”²

ULEMANIN İLMİ ALLAH'A AİTTİR

Ulema Allah namına, Allah adına ve Allah için sevilir.

Ama kendileri namına ulemayı sevmek sonuçsuzdur, tehlikelidir, veballi bir iştir.

Bediüzzaman, Peygamberlere ve evliyaya kendileri hesabına, yani mana-yı ismiyle, yani Allah'tan bağımsız olarak sevgi göstermenin tehlikelerine işaret ederken örnek de veriyor: Meselâ Hıristiyanlar Hazret-i İsa Aleyhisselâmı kendi zatı için sevmişler. Bu sebeple zamanla ona Allah'ın oğlu sıfatını yakıştırmışlar. Bu şirk içeren bir dalâlettir.

Keza Rafızîler Hazret-i Ali'yi sırf zatı itibariyle sevmişler. Bu sebeple iki büyük halifeye, Hazret-i Ebu Bekir (ra) ile Hazret-i Ömer'e (ra) düşmanlık etmişlerdir.³

Netice itibariyle, mana-yı ismi ile sevgi ne Hazret-i İsa'yı (as), ne Hazret-i Ali'yi (ra) yoldan çıkarmamışsa da, sevenlerini yoldan çıkarmıştır.

MANA-YI İSMÎ İLE SEVMENİN ZARARLARI

Bütün sevdiklerimiz, esasen Allah'ın bize ihsanından başka bir şey değildir.

Dolayısıyla sevdiklerimizi Allah için sevmek, Allah'ın hakkını takdir etmektir.

Çünkü ihsan eden Allah'tır. İhsan eden kim ise, önce O sevimli; diğer sevdiklerimiz onun için sevimlidir.

Ulema olsun, başkaları olsun, sevdiklerimizi Allah için sevmediğimizde öncelikle Allah'ın hakkını edâ etmemiş oluyoruz.

Hakkını vermediğimiz bir sevgi şükürsüzdür. Aklı başında birisi böyle bir sevgiyi kabul etmez, istiskal eder, reddeder.

Mana-yı ismî bakışı başta seveni dalâlete götürür. Sevenin bütün sevgisini boşa çıkarır, kendisini mesul eder. Genel bir kaide olmamakla beraber bazen sevilen hakkında da zararlar doğurabilir; meselâ sevileni gurur heykeli yapabilir.

Dipnotlar:

1- Barla Lâhikası, s. 189-190; Lem'alar, s. 164.

2- Mektubat, s. 62.

3- Sözlür, s. 587.